



INGLIZ TILIDA GIPERBOLANING MILLIY-MADANIY XUSUSIYATLARI

Tillayeva Nilufar Ulug`bek qizi

Urganch RANCH texnologiya universiteti

Lingvistika (ingliz tili) 2-kurs talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20376117>

ARTICLE INFO

Received: 20th May 2026

Accepted: 21st May 2026

Published: 25th May 2026

KEYWORDS

giperbola, stilistik vosita, lingvokulturologiya, milliy-madaniy xususiyat, ingliz tili, ekspressivlik, badiiy tasvir, semantika, pragmatika, madaniyat.

ABSTRACT

Ushbu maqolada ingliz tilidagi giperbolaning milliy-madaniy xususiyatlari lingvokulturologik nuqtai nazardan tahlil qilinadi. Giperbola badiiy tasvir vositalaridan biri bo'lib, nutqda ma'no va ta'sirchanlikni kuchaytirish vazifasini bajaradi. Tadqiqot davomida ingliz tilidagi giperbolik birliklarning semantik, pragmatik hamda madaniy xususiyatlari ko'rib chiqildi. Shuningdek, ingliz xalqining mentaliteti, kommunikativ madaniyati va dunyoqarashi giperbolik ifodalarda qanday aks etishi misollar asosida yoritildi.

Kirish. Til va madaniyat o'zaro chambarchas bog'liq hodisalar hisoblanadi. Har bir xalqning milliy dunyoqarashi, mentaliteti va qadriyatlari uning tilida, ayniqsa, obrazli ifoda vositalarida yaqqol namoyon bo'ladi. Shunday stilistik vositalardan biri giperbola hisoblanadi. Giperbola ma'lum bir predmet yoki hodisani ataylab bo'rttirib tasvirlash orqali nutqning ta'sirchanligini oshiradi.

Ingliz tilida giperbola nafaqat badiiy adabiyotda, balki kundalik muloqot, ommaviy axborot vositalari va reklama matnlarida ham keng qo'llaniladi. Masalan, "I've told you a million times", "This bag weighs a ton", "I'm starving to death" kabi iboralar real ma'noni emas, balki kuchli emotsional holatni ifodalaydi.

Giperbolik ifodalar orqali ingliz xalqining hazil-mutoyibaga moyilligi, emotsional ifoda uslubi va kommunikativ odatlari aks etadi. Shu sababli giperbolani lingvokulturologik jihatdan o'rganish til va madaniyat munosabatlarini chuqurroq anglash imkonini beradi.

Adabiyotlar sharhi. Giperbola stilistik vosita sifatida ko'plab tilshunos va adabiyotshunos olimlar tomonidan o'rganilgan. Ingliz stilistikasida I. R. Galperin, Geoffrey Leech va Mick Short kabi olimlar giperbolaning badiiy nutqdagi o'rniga alohida e'tibor qaratganlar. Ular giperbolani ekspressivlik va emotsional ta'sirchanlikni oshiruvchi vosita sifatida tavsiflaydilar. Lingvokulturologiya sohasida esa V. A. Maslova, Anna Wierzbicka kabi olimlarning tadqiqotlari muhim ahamiyatga ega. Ularning ishlarida til birliklari orqali milliy madaniyat va mentalitetning ifodalanishi keng tahlil qilingan.

O'zbek tilshunosligida ham stilistik vositalar, jumladan, giperbola masalasi N. Mahmudov, B. Yo'ldoshev kabi olimlar tomonidan o'rganilgan. Tadqiqotlarda giperbolaning emotsional-ekspressiv xususiyatlari hamda badiiy matndagi vazifalari yoritilgan.

Muhokama va natijalar. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, ingliz tilidagi giperbolik birliklar xalqning milliy xarakteri va kommunikativ madaniyati bilan uzviy bog'liqdir.

Ingliz tilida giperbola ko'pincha kuchli hissiyotni ifodalash uchun ishlatiladi:

"I'm dying of laughter";
"I haven't seen you in ages";
"This is the best day ever".

Bu birliklarda voqelik ataylab bo'rttiriladi, ammo tinglovchi ularning haqiqiy ma'noda emasligini anglaydi. Bu ingliz kommunikativ madaniyatida emotsional ta'sirchanlikning muhim o'rin tutishini ko'rsatadi.

Ingliz xalqiga xos yumor va ironik uslub giperbolalarda ham yaqqol namoyon bo'ladi:

"I nearly died when I heard that joke";
"He talks for centuries".

Bu kabi ifodalar suhbatga yengillik va hazil ohangi beradi.

Ingliz tilidagi reklama matnlarida giperbola mahsulotni ideal tarzda tasvirlash uchun keng qo'llaniladi:

"The world's greatest coffee";
"Unbelievably delicious";
"Life-changing experience".

Bunday birliklar iste'molchiga kuchli ta'sir ko'rsatish va mahsulot jozibadorligini oshirish vazifasini bajaradi.

Ingliz tilidagi giperbolalarda individualizm, erkinlik va optimizm kabi madaniy qadriyatlar aks etadi. Masalan:

"I can do anything";
"Sky is the limit".

Bu birliklar ingliz til sohiblarining hayotga faol va ijobiy munosabatini ifodalaydi.

Xulosa. Giperbola ingliz tilining muhim stilistik vositalaridan biri bo'lib, u nafaqat nutqning ekspressivligini oshiradi, balki xalqning milliy-madaniy xususiyatlarini ham aks ettiradi. Ingliz tilidagi giperbolik birliklar orqali emotsional holat, hazil-mutoyiba, optimizm va kommunikativ odatlar ifodalanadi.

Tadqiqot natijalari giperbolaning lingvokulturologik jihatdan muhim birlik ekanligini ko'rsatdi. U ingliz xalqining dunyoqarashi va madaniy qadriyatlarini ifodalovchi vosita sifatida namoyon bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Galperin I. R. *Stylistics*. — Moscow: Higher School Publishing House, 1977.
2. Leech G., Short M. *Style in Fiction*. — London: Pearson Education, 2007.
3. Crystal D. *The Cambridge Encyclopedia of the English Language*. — Cambridge University Press, 2003.
4. Wierzbicka A. *Understanding Cultures through Their Key Words*. — Oxford University Press, 1997.
5. Maslova V. A. *Lingvokulturologiya*. — Moskva: Akademiya, 2001.
6. Mahmudov N. *Til va nutq*. — Toshkent: Ma'naviyat, 2004.
7. Yo'ldoshev B. *Badiiy matn stilistikasi*. — Toshkent: Fan, 2008.
8. Jespersen O. *Language: Its Nature, Development and Origin*. — London: Allen & Unwin, 1922.